

ΌΤΑΝ ΕΦΥΓΑΝ Τ' ΑΓΑΛΜΑΤΑ

Αγγελική Δαρλάση

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

Μια βαθιά ανθρώπινη κι αντιπολεμική ιστορία για τη φιλία, την ενηλικίωση, την αναζήτηση ταυτότητας και την ανάγκη διατήρησης της πολιτιστικής κληρονομιάς, βασισμένη στην πραγματική ιστορία της απόκρυψης των αρχαιοτήτων του Εθνικού Αρχαιολογικού Μουσείου, κατά τη διάρκεια του Ελληνοϊταλικού πολέμου.

Περίληψη

Κάποτε ήταν ένα κορίτσι που είχε ακούσει τα αγάλματα να τραγουδάνε, είχε χορέψει μαζί τους στο φως του φεγγαριού, τα είχε δει να δακρύζουν. Επειδή τα αγάλματα τις νύχτες ζωντανεύουν...

Η Αγγελίνα το ήξερε καλά αυτό, αφού μεγάλωσε μέσα στο μουσείο σχεδόν. Άλλωστε, το ότι είχε ένα ολόκληρο κι ένα μισό, «καταραμένο» χέρι την έκανε να τους μοιάζει ακόμα περισσότερο. Με εξαίρεση τον Τίκο, τον μόνο σάρκινο φίλο της, τα αγάλματα ήταν οι καλύτεροί της φίλοι.

Όταν ο Μουσολίνι κήρυξε τον πόλεμο στην Ελλάδα, ο φόβος ότι θα επικρατήσει το σκοτάδι του ναζισμού έγινε ακόμα ισχυρότερος. Κι όσοι σχετίζονταν με το Μουσείο, από τους αρχαιολόγους μέχρι τους απλούς εργάτες, όλοι μοιράζονταν μια κοινή αγωνία· όλοι προστάτευαν το ίδιο μυστικό που έμοιαζε να συνοψίζεται σε μία και μόνο φράση: «Να προλάβουμε...».

Η Αγγελίνα θα θελήσει να μάθει εκείνο το μυστικό και θα βοηθήσει τον Τίκο να κρύψει το δικό του.

Η αληθινή ιστορία της απόκρυψης

Όταν στις 28 Απριλίου του 1941, την πρώτη μέρα της γερμανικής κατοχής στην Αθήνα, οι Γερμανοί αξιωματικοί έφτασαν για επιθεώρηση στο Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο, με έκπληξη βρέθηκαν σε ένα άδειο κτήριο. Οι αίθουσές του, γνωστές για τα χιλιάδες σημαντικά εκθέματά τους, ήταν εντελώς κενές. Επιδεικνύοντας φροντίδα ασυνήθιστη για τα ελληνικά δεδομένα, οι ενέργειες για την προστασία των αρχαίων μνημείων είχαν ξεκινήσει πολύ νωρίτερα. Το πολεμικό κλίμα στην Ευρώπη δεν άφηνε περιθώρια εφησυχασμού και ήδη από το 1937 η ανάγκη διαφύλαξης των αρχαιοτήτων είχε αποτελέσει αντικείμενο συζήτησης μεταξύ της Κυβέρνησης και της Διεύθυνσης Αρχαιοτήτων. Τα δύο μέρη συνεργάζονταν για να εκπονήσουν σχέδιο διαφύλαξης των αρχαίων από αεροπορικές επιδρομές και πιθανές οδομαχίες. Σε αυτό το πλαίσιο, συμφωνούσαν στην ανάγκη διάνοιξης καταφυγίων, ενώ ζητούσαν από τους διευθυντές των μουσείων σε όλη την επικράτεια να ταξινομήσουν τις αρχαιότητες σε κατηγορίες με βάση τη σπουδαιότητά τους.

Με την κήρυξη του πολέμου, η Αρχαιολογική Υπηρεσία αντέδρασε ταχύτατα, στέλνοντας σε όλες τις διευθύνσεις της, τεχνικές οδηγίες για την προστασία των εκθεμάτων των Μουσείων από εναέριους κινδύνους. Οι οδηγίες συνοδεύονταν από δύο λεπτομερή σχέδια – ένα για την κατασκευή ορυγμάτων κι ένα για την προστασία των αγαλμάτων.

Τρόπος διαφύλαξης

Για τα αγάλματα, τα άλλα λίθινα εκθέματα και τα μεγάλα πήλινα αντικείμενα, καλύτερος τρόπος προστασίας θεωρούνταν η κατάχωση στα δάπεδα και στις αυλές των μουσείων, στις αυλές άλλων δημοσίων κτηρίων ή στα υπόγειά τους. Οι οδηγίες δίνονταν με μεγάλη λεπτομέρεια, ορίζοντας πως η κατάχωση έπρεπε να γίνει στο μεγαλύτερο δυνατό βάθος, τα αγάλματα να τοποθετηθούν σε οριζόντια θέση και το έδαφος ψηλά να καλυφθεί με τσιμέντο.

Διαφορετική ήταν η μέριμνα για άλλες κατηγορίες κινητών μνημείων. Για τα χρυσά αντικείμενα προτεινόταν η κατάθεση στα θησαυροφυλάκια των κατά τόπους τραπεζών. Για τα χάλκινα, προβλεπόταν η φύλαξη σε κιβώτια με τοιχώματα καλυμμένα με κερόχαρτο, και πυθμένα στρωμένο με ροκανίδια, άχυρο ή χαρτί. Τα χιλιάδες πήλινα αγγεία και άλλα μικρά αντικείμενα θα φυλάσσονταν σε κιβώτια, τυλιγμένα ένα-ένα σε τσιγαρόχαρτο. Με τη σειρά τους, τα κιβώτια θα κρύβονταν στα υπόγεια των Μουσείων ή άλλων δημόσιων κτηρίων, καλυμμένα με χώμα ή σάκους άμμου για πρόσθετη προστασία.

Επιτροπή Απόκρυψης

Στο Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο συστάθηκε με υπουργική απόφαση η Επιτροπή Απόκρυψης και Ασφάλισης των εκθεμάτων του, με επικεφαλής τρεις Αρεοπαγίτες και μέλη τον γραμματέα της Αρχαιολογικής Εταιρείας, μηχανικούς και αρχιτέκτονες του υπουργείου, αλλά και εθελοντές.

ΤΕΛΟΣ

ΜΑΡΙΟΣ ΚΟΡΟΜΠΕΛΗΣ Α'2